

Milieucriteria voor het maatschappelijk
verantwoord inkopen van

Automaten

Versie maart 2017

1. Scope/afbakening

De productgroep Automaten omvat automaten voor:

- warme dranken;
- gekoelde dranken / bronwater;
- snacks / snoep.

Binnen deze productgroep vallen:

- de automaat;
- het leveren van de automaat;
- de ingrediënten en aanverwanten, zoals:
 - koffie, thee, chocolademelk en soep;
 - melk en suiker;
 - drinksystemen;
 - gekoelde dranken / frisdranken
 - snacks / snoep
- het leveren van de ingrediënten en aanverwanten;
- het onderhoud aan de automaat.

Bij deze productgroep gaat het zowel om een levering als een dienst of een combinatie van deze twee. De volgende producten (met bijbehorende CPV-code) maken deel uit van de productgroep automaten. Deze lijst met producten is niet uitputtend.

Producten	CPV-code
Drankenautomaat	42968100-0
Artikelen voor verkoopautomaten	15894500-6
Verkoopautomaten	42933300-8
Verkoopmachines	42933000-5
Installatie van drankverwerkende machines	51542200-5

Buiten de scope van deze productgroep valt:

- koffie en thee die tijdens vergaderingen worden aangeboden. Deze wordt vaak meegenomen in het contract met de cateraar (zie hiervoor de productgroep Catering);
- het leveren van de energie voor de drankautomaat (zie productgroep Elektriciteit);
- het leveren van het water voor de drankautomaat.

Dit document beschrijft de milieucriteria. Informatie over de andere onderdelen van maatschappelijk verantwoord inkopen, zoals sociale voorwaarden en social return, kunt u terugvinden op de website van PIANOo, bij de specifieke productgroep pagina: <https://www.pianoo.nl/document/10576/productgroep-automaten>

2. Belangrijkste milieueffecten

In onderstaande tabel staan de duurzaamheidsthema's en de daarbij behorende benadering voor de productgroep. In de kolom "benadering" is weergegeven hoe de "duurzaamheid" per thema kan worden beïnvloed via (de criteria van) duurzaam inkopen. In deze kolom is tevens een verwijzing opgenomen naar eisen, gunningscriteria of aandachtspunten en suggesties waarmee aan de benadering invulling kan worden gegeven. De productgroep kan ook impact hebben op andere milieuthema's maar die zijn (op dit moment) minder van belang, niet proportioneel of er zijn (vooralsnog) geen geschikte standaard criteria voor.

Thema's		Benadering	Nr. eis/ criterium
<p>Energie en klimaat Energieverbruik automaten en CO₂-uitstoot productie, energiegebruik en emissies van transport van grondstoffen voor ingrediënten en verwerking van grondstof tot ingrediënten</p>	⇒	<ul style="list-style-type: none"> Verminderen energieverbruik drankautomaten Gebruiken duurzame producten Vermindering van CO₂ emissies 	<p>ME1, AS4, AS5, AS9, AS10, GC5</p> <p>AS7</p> <p>CB1</p>
<p>Materialen en Grondstoffen Energieverbruik automaten en daarmee gepaard gaande CO₂-uitstoot productie, energiegebruik en emissies van transport van grondstoffen voor ingrediënten en verwerking van grondstof tot ingrediënten</p>	⇒	<ul style="list-style-type: none"> Voorkomen van niet noodzakelijke producten Gebruiken van drankautomaten die zijn ontworpen op toekomstig hergebruik Gebruiken van gereviseerde apparaten Scheiden, inzamelen en hergebruik van eenmalige drinksystemen en verpakkingsmateriaal Biobased inkopen Circulair gebruik van restproducten uit automaten Gebruik gerecycled materiaal voor verpakkingen 	<p>AS1, AS2, AS3, AS4, AS6, AS11</p> <p>GC1</p> <p>AS1</p> <p>GC2, GC4</p> <p>AS8, ME3</p> <p>GC3</p> <p>ME2</p>

3. Aandachtspunten en suggesties

Door al vanaf de voorbereidingsfase na te denken over de kansen en mogelijkheden voor een zo duurzaam mogelijke inkoop, kunt u komen tot meer ambitieuze of andersoortige specificaties dan de standaard minimumeisen en gunningcriteria opgenomen in dit document. In onderstaande tabel staan aandachtspunten en suggesties om duurzaamheid te bevorderen voor inkopen binnen deze productgroep.

Nr.	Aandachtspunten en suggesties (AS)
AS1	<p>Aanschaf automaten vermijden</p> <p>Vermijd de onnodige aanschaf van drankautomaten. Is het noodzakelijk om (nieuwe) machines in te zetten? Kunnen de bestaande automaten gerepareerd of gereviseerd worden? Of kan het bestaande contract met een jaar verlengd worden? Dit zou ook besproken kunnen worden met de leverancier.</p>
AS2	<p>Aantal automaten optimaliseren</p> <p>Inventariseer kritisch hoeveel automaten nodig zijn om onnodig energieverbruik te voorkomen. De plaatsingslocatie in het gebouw kan van invloed zijn op het aantal aan te schaffen automaten.</p>
AS3	<p>Verbeterplan inzet automaten vragen</p> <p>Overweeg om de leverancier jaarlijks om een verbeterplan voor een efficiëntere inzet van het automatenpark te vragen.</p>
AS4	<p>Koud water integreren</p> <p>Indien er geen koud water voorhanden is, integreer dan koud water in warme drankautomaat. Als u koud water ook wilt aanbesteden (vanuit milieuoogpunt liever niet), besef dan dat er warme drankautomaten bestaan die dit geïntegreerd hebben. Dit scheelt ruimte, energie en een extra watertap in de pantry.</p>
AS5	<p>Automaat op geschikte locatie plaatsen</p> <p>Let bij het plaatsen van de automaat op de locatie: plaats geen drankautomaat met warme dranken naast een voedings- of drankautomaat met koude producten en voorkom plaatsing van een apparaat met warme producten op een koude, tochtige plaats.</p>
AS6	<p>Gebruik drinksystemen inventariseren</p> <p>Inventariseer hoe de medewerkers het drinkstelsel gebruiken. Zijn ze veel op kantoor en drinken ze vaak uit dezelfde beker, of zijn ze juist veel op pad en kort op kantoor? Kies op basis daarvan een passend drinkstelsel.</p>
AS7	<p>Biologisch geproduceerde ingrediënten gebruiken</p> <p>Overweeg om biologisch geproduceerde ingrediënten op te nemen in de automaten (bijv. koffie, chocolademelk of thee).</p>
AS8	<p>Biobased inkopen overwegen</p> <p>In voorkomende gevallen zijn biobased grondstoffen te prefereren boven grondstoffen van fossiele oorsprong, zoals bijvoorbeeld kunststoffen. Verken, bij voorkeur samen met de markt, de mogelijkheden, voor- en eventuele nadelen van de inzet van biobased grondstoffen bij uw inkoopbehoefte en geef deze een passende plek in uw aanbestedingsdocumenten. Meer informatie over biobased inkopen is te vinden via PIANOo MVI Thema biobased inkopen, waar ook de wegwijzer biobased inkopen te vinden is en de Handreikingen Biobased Inkopen.</p> <p>Indien u een eis opneemt dat het gebruikte materiaal biobased moet zijn, vraag dan naar beschrijvingen van de gebruikte materialen en een onderbouwing van claims als “biobased”, “duurzame biomassa” en “composteerbaar”. Dit maakt de beoordeling eenvoudiger en geeft de inkoper de mogelijkheid om gedurende de levering van de goederen te controleren of er daadwerkelijk geleverd wordt wat is afgesproken. Belangrijk is hierbij wel om niet te eisen dat specifieke certificaten worden overlegd omdat dit producenten mogelijk onnodig op kosten kan jagen terwijl alternatief bewijs ook voldoet.</p>
AS9	<p>Prestatiegerichte energiecriteria toepassen</p> <p>Overweeg een criterium op te nemen dat grenzen stelt aan het energieverbruik van een automaat per eenheid product.</p>

AS10	<p>Overwegen aanschaf kokendwaterkraan</p> <p>Indien er veel theedrinkers zijn, overweeg dan bij een nieuwe automaat en/of nieuwe inrichting van de pantry om een kokendwaterkraan te plaatsen, zoals een Quooker. Naast energiebesparing is een bijkomend voordeel: kortere wachttijden voor koffiedrinkers.</p>
AS11	<p>Mogelijkheid bieden om gereviseerde apparaten te leveren</p> <p>Biedt de inschrijver de mogelijkheid om niet alleen nieuwe, maar ook gereviseerde apparaten te leveren. Neem bijvoorbeeld in het PvE de volgende tekst op:</p> <p>“De geleverde automaten mogen ook gereviseerde automaten zijn, mits deze automaten er netjes en verzorgd uit zien (representatief, geen gebruiksschade) en in zeer goede staat zijn. Vanzelfsprekend blijven alle andere eisen genoemd in het PvE (zoals kwaliteit en beschikbaarheid) net zo goed van toepassing voor de gereviseerde automaten als voor nieuwe automaten.”</p>

4. Selectiecriteria

Niet bepaald voor deze productgroep.

5. Minimumeisen

Nr.	Minimumeisen (ME)
ME1	<p><i>(Geldt voor automaten)</i></p> <p>Energiezuinige automaten</p> <p>De automaten moet minimaal energielabel A hebben.</p> <p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan worden gevraagd om de energie labels te verstrekken van de door hem geleverde automaten.</p>
ME2	<p>Gebruik gerecycled materiaal voor verpakkingen</p> <p>Wanneer kartonnen dozen worden gebruikt, dienen deze voor minstens 80% uit gerecycleerd materiaal te bestaan. Wanneer voor de eindverpakking kunststofzakken of -vellen worden gebruikt, dienen deze voor minstens 75% uit gerecycled materiaal te bestaan. Wanneer gekozen wordt voor biobased materiaal is deze minimum eis niet van toepassing.</p> <p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan worden gevraagd om bij het aanbod een monster van de productverpakking te verstrekken, samen met een bijbehorende verklaring waarin staat dat aan dit criterium is voldaan.</p>
ME3	<p>Biobased beker</p> <p>De inschrijver dient een biobased beker aan te bieden, waarbij wordt aangegeven wat de biobased content is en dat het gebruikte materiaal van duurzame herkomst is.</p> <p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan worden gevraagd om certificaten te overhandigen waaruit blijkt dat biobased materiaal is gebruikt. Bekende certificaten zijn Vincotte, OK biobased en DIN biobasiert. Een rapport dat is opgesteld door een onafhankelijke derde, dat aantoont dat het gebruikte materiaal biobased is, voldoet ook. De biobased content kan worden bepaald met de ASTM D6866 methode of gelijkwaardig.</p> <p>Met het NTA 8080-certificaat kunnen inschrijvers aantonen dat de biomassa die is gebruikt van duurzame herkomst is.</p>

6. Gunningscriteria

Nr.	Gunningscriteria (GC)
GC1	<p><i>(Geldt voor automaten)</i></p> <p>Ontwerp gericht op toekomstig hergebruik</p> <p>Naarmate een groter gedeelte van de gebruikte materialen in automaten aan het eind van hun levensfase kunnen worden gerecycled, wordt dit deel van de inschrijving hoger gewaardeerd.</p> <p>Een hogere waardering kan worden toegekend wanneer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een volledige inventarisatie aanwezig is van alle materialen die in het product zijn verwerkt. 2. Tenminste 80% van de gebruikte materialen aan het eind van de levensduur van het product gerecycled kunnen worden zonder hun oorspronkelijke kwaliteit te verliezen. <p>Met oorspronkelijke kwaliteit wordt bedoeld dat het materiaal na afloop van de levensduur van het product voor dezelfde doelen kan worden gebruikt als voordat het in het product werd verwerkt.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan worden gevraagd om een materialenlijst aan te leveren met daarop materiaalsoorten, gewichten en recyclebaarheid.</p>
GC2	<p>Inname en recycling van geleverde producten</p> <p>Naarmate de inschrijver zorgdraagt voor het inzamelen en recyclen van een hoger percentage van de door hem geleverde onderstaande aspecten, wordt dit deel van de inschrijving hoger gewaardeerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drinksystemen en/of • Verpakkingsmaterialen <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan worden gevraagd om een werkplan met betrekking tot de wijze van inzamelen en recyclen van de terug te nemen drinksystemen en/of verpakkingsmaterialen.. Eventueel kan de inschrijver ook gevraagd worden een jaarlijkse opgave te doen van ingenomen hoeveelheden en verwerkingswijze.</p>
GC3	<p>Inname en compostering van koffie-residu</p> <p>Inschrijvers die het koffie-residu laten inzamelen en verwerken tot compost worden op dit onderdeel extra gewaardeerd. Er bestaan diverse partijen die koffiedik inzamelen en composteren.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan gevraagd worden het contract te overleggen met de verwerker van het koffie-residu om aan te tonen dat het koffie-residu wordt verwerkt tot compost. Indien inschrijver nog niet beschikt over een dergelijk contract kan hij een verklaring overhandigen en dient hij een dergelijk contract uiterlijk binnen 2 maanden na ingangsdatum van de overeenkomst te hebben afgesloten.</p>
GC4	<p>Recycling verpakkingen</p> <p>Naarmate de inschrijver zorg draagt voor betere recycling van de verpakking wordt dit deel van de inschrijving hoger gewaardeerd. De inschrijver kan punten verdienen door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Multilayers, zwart plastic en samengestelde verpakkingen te vermijden - Verpakkingen te gebruiken die goed gerecycled kunnen worden - Het inzamelen en recyclen van een hoger percentage van de door hem geleverde verpakkingen.

	<p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan worden gevraagd om aan te geven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - of multilayers, zwart plastic en samengestelde verpakkingen worden gebruikt - of de verpakkingen goed gerecycled kunnen worden, waarbij 'goed gerecycled' wordt gedefinieerd als: met de hand te scheiden in onderdelen van één materiaal en/of verpakkingen die geschikt zijn voor meervoudig gebruik. - welk percentage van de door hem geleverde verpakkingen wordt ingezameld en gerecycled. <p>De inschrijver kan worden gevraagd om een sample toe te sturen van de verpakking. Daarnaast kan hij worden gevraagd om een verklaring toe te sturen waarin hij aangeeft 1) welk percentage van de gebruikte verpakkingen wordt ingezameld/meegenomen 2) hoe de gebruikte verpakkingen worden verwerkt in de afvalfase 3) in geval van recycling: welke recycler dit materiaal recyclet.</p>
GC5	<p>Energiezuinige automaten</p> <p>Naarmate de inschrijver een hoger percentage apparaten met een energielabel A+ en/of A++ zal inzetten, wordt dit deel van de inschrijving hoger gewaardeerd.</p> <p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan worden gevraagd om de energie labels te verstrekken van de door hem geleverde automaten en aan te geven hoeveel er van elk automaat worden geleverd.</p>

7. Contractbepalingen

Niet bepaald voor deze productgroep.